

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE NA LATA 2012 - 2014**

Spis treści:

WSTĘP

PODSTAWA PRAWNA I MERYTORYCZNA PROGRAMU	3
PRZEMOC W RODZINIE — OPIS ZJAWISKA	4
PRAWO A ZJAWISKO PRZEMOCY DOMOWEJ.	13
WSTĘPNA DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W GMINIE IŁAWA	14
ZADANIA SAMORZĄDU W ŚWIETLE USTAWY – CELE PROGRAMU.....	21
DZIAŁANIA W PROGRAMIE	22
FINANSOWANIE I MONITORING PROGRAMU	25

PODSTAWA PRAWNA I MERYTORYCZNA PROGRAMU

- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. z późniejszymi zmianami; (Dz.U.2005.180.1493)
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. z późniejszymi zmianami; (Dz. U.2007.70.473 –j.t);
- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. z późniejszymi zmianami (Dz. U. 2009. 175, poz. 1362,);
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ława na lata 2005 – 2015;

PRZEMOC W RODZINIE — OPIS ZJAWISKA

Poznając dzieje ludzkości poznajemy także dzieje przemocy, która towarzyszy człowiekowi od dawna, służąc sprawowaniu oraz zachowaniu władzy i kontroli. Używano jej często pod światłymi hasłami usprawiedliwiając w ten sposób „konieczność” jej stosowania. Można zauważyć, że w wielu przypadkach sankcjonujemy używanie siły do zaprowadzenia jakiegoś porządku. W życiu jest wiele sytuacji kontroli, często stanowią one składnik takich relacji jak przełożony – podwładny, rodzic – dziecko... Kontrola zwykle jest związana ze stosowaniem przykrego przymusu ale kontrola to nie to samo co przemoc. Przemoc jest specyficznym sposobem kontroli – dla jej sprawowania człowiek kontrolujący używa środków powodujących lęk i cierpienie. Taki rodzaj kontroli, opartej o przemoc, ma często miejsce w rodzinie, w tej strukturze, która, zgodnie z oczekiwaniem, winna być wolna od przemocy, choć nie wolna od mądrej kontroli. Wielu rodziców staje w obronie możliwości stosowania kar fizycznych do wychowywania dzieci; wielu nauczycieli głosi tezę, że autorytet szkoły zaczął chylić się ku upadkowi w chwili, gdy zabronione zostało bicie lub krzywdzenie ucznia „za karę”, celem przywrócenia pożądanego ładu. Często nie chcemy, a czasami nie potrafimy, zauważyć związku pomiędzy przemocą stosowaną wobec dzieci a narastającym problemem agresji wśród dzieci i młodzieży, oraz z, tworzącym się i nasilającym, „błędny kołem” przemocy w rodzinie. Wszyscy znamy i posługujemy się powiedzeniem, które brzmi: „agresja rodzi agresję” ale lekceważymy je w chwili, gdy stosujemy przemoc „w służbie wychowania”.

Cenę za przemoc w rodzinie płacimy wszyscy. Warto się zastanowić, jakie są indywidualne i społeczne koszty tej przemocy. Zwróćmy uwagę chociażby na:

- Dużą ilość, i związane z tym koszty, interwencji Policji w rodzinach,
- wzrastającą liczbę pacjentów Poradni Zdrowia Psychicznego i oddziałów psychiatrycznych oraz oddziałów internistycznych – udowodniono, że długotrwały stres (a takiemu podlegają członkowie rodziny, w której dochodzi do przemocy) przyczynia się do powstania wielu schorzeń somatycznych i zaburzeń zdrowia psychicznego – nerwice, depresje, próby i czyny samobójcze - bardzo często są wynikiem doświadczania przemocy w przeszłości lub w obecnym życiu
- koszty leczenia szpitalnego, między innymi w oddziałach internistycznych, chirurgicznych, osób mających uszczerbek na zdrowiu w wyniku pobicia lub doświadczania innego urazu podczas stosowania wobec nich przemocy
- koszty porad lekarskich, spraw sądowych, zatrzymań do wytrzeźwienia,
- koszty odbywania kary pozbawienia wolności,
- koszty nieprzewidywalnych obecnie, a spodziewanych w przyszłości, efektów aktualnej agresji młodych ludzi, agresji związanej ze stosowaniem agresywnych metod wychowawczych.

!! Tylko w bieżącym roku, w okresie od stycznia do października, w naszym powiecie, Policja interweniowała 1596 razy w sprawach konfliktów w rodzinie. Sporządzonych zostało 159 Niebieskich Kart.

!! W Polsce w roku 2011 – 16 tysięcy osób zostało skazanych za znęcanie się nad członkami rodziny, 3 tysiące - za przemoc wobec dzieci. Pewne jest, że aktów przemocy było znacznie

więcej – nie wszystkie zostały ujawnione i nie wszystkie z ujawnionych zakończyły się skazaniem sprawców. Faktyczna liczba rodzin dotkniętych przemocą jest więc ogromna i zapewne nigdy nie będzie do końca nam znana. Ważne jest więc by podejmować działania, które skutecznie zmniejszać będą ilość aktów przemocy w rodzinie.

Z wieloma przejawami przemocy musimy się godzić i uznawać ich istnienie – wojsko, więzienie... to instytucje oparte na przewadze siły i na kontroli. Jest jednak taki obszar życia, gdzie przemoc nie może i nie powinna być zaakceptowana, gdzie nie powinna nigdy mieć miejsca. Takim obszarem życia jest rodzina. Chcemy żeby rodzina kojarzyła się wszystkim z miejscem bezpiecznym, pełnym ciepła, wzajemnej pomocy i wsparcia, gdzie rozwój i wzrastanie dzieci przebiega bez większych zakłóceń a dorośli znajdują dla siebie źródło siły i sensu funkcjonowania. Niestety, często to rodzina właśnie staje się miejscem cierpienia, powoduje ból, tworzy zranionych i źle funkcjonujących ludzi. Zapobieganie przemocy w rodzinie to konieczność i obowiązek. Wydaje się jednak, że zbyt często próba ingerencji w rodzinę, nawet jeśli ma tam miejsce przemoc, wywołuje wiele sprzeciwów i obaw. Istnieje szereg stereotypów przeszkadzających we właściwym traktowaniu i pomaganiu ofiarom przemocy domowej. Któż z nas jest wolny od sądów, że w sprawy rodziny nie należy się wtrącać, że „widocznie ona tak chce być traktowana”, że „oni się pogodzą a ja zostanę wrogiem”, że „rodzina to świętość”, „wolność Tomku w swoim domku”, „dzieci i ryby głosu nie mają”, „jak sobie pościelisz tak się wyśpisz” czy „jak baby nie bije to jej wątroba gnije”. W świadomości społecznej funkcjonuje jeszcze wiele stereotypów, które stosujemy, nie zawsze w pełni świadomie, by uporać się z własną obawą i trudnością związaną z koniecznością interwencji i reakcji. Stereotypy utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Wszystkie istniejące mity przekonują o słuszności braku reakcji ze strony świadków przemocy, ofiary zmuszają do milczenia a sprawców utwierdzają w przekonaniu o bezkarności ich czynów. Trzeba te mity obalać by zrozumieć przyczyny zjawiska i je eliminować.

Każdy z nas był zapewne świadkiem sytuacji, gdy pełna złości matka bije swoje dziecko; najczęściej ignorujemy takie zdarzenia myśląc - „widocznie zasłużyło”. Krytykujemy przepis zabraniający stosowania przemocy wobec dzieci uważając często, że pozbawiono rodziców prawa do ich wychowywania. Ironizujemy na temat „bezsłownego wychowania” nie zastanawiając się nad tym, że nikt nie zaproponował takiego wychowania a sformułowanie to jest efektem złości na pozbawienie nas, tak chętnie stosowanego, sposobu działania, jakim jest bicie. Wiedza mówi, że w wychowaniu obecna jest, i zapewne konieczna, jakaś doza frustracji, którą dziecko musi przeżywać, ale frustracji wynikającej z mądrego stawiania przez rodziców potrzebnych granic, a nie używania agresji i atakowania swojego dziecka.

Uważamy, że klaps jest czymś innym niż bicie, ale w sytuacji, gdy znajdujemy usprawiedliwienie dla jednego klapsa to czyż nie usprawiedliwimy drugiego? A może także trzeciego?... bo cóż zrobisz, gdy pomimo drugiego klapsa dziecko powtórzy swoje zachowanie, którego TY nie akceptujesz? Kiedy dasz klapsa - pomyślisz: „ dostał, bo był niegrzeczny” i stanie się to, że uznasz swoje dziecko za niegrzeczne; a jeśli tak będziesz myślał, to niewątpliwie wzmocni się tendencja do „słusznego” karania „niegrzecznych” przecież dziecka.

!! Badania pokazują, że 17 % nastolatków doświadcza przemocy fizycznej, znacznie większy procent młodzieży dotkniętej jest przemocą psychiczną.

!! 69 % dorosłych obywateli wyraża przekonanie, że bicie jest właściwą i pożądaną metodą wychowawczą.

Przemoc w rodzinie obejmować może :

1. przemoc wobec partnera (narzeczeństwo, konkubinat, małżeństwo)
2. przemoc wobec osób niepełnosprawnych
3. przemoc wobec rodzeństwa
4. przemoc wobec rodziców
5. zaniedbywanie i przemoc wobec osób w podeszłym wieku.

Rodzaje przemocy :

- przemoc fizyczna
- przemoc psychiczna
- przemoc ekonomiczna
- przemoc seksualna
- zaniedbywanie

często w rodzinie występują łącznie wszystkie wymienione rodzaje przemocy. Trudno zresztą myśleć, że gdy ktoś bije, to nie ma w tym przemocy psychicznej, lub też, że kiedy sprawca nadużywa seksualnie swojej ofiary to czyn ten wolny jest od przemocy fizycznej i psychicznej.

Aby zapobiegać jakiemuś zjawisku konieczne jest dogłębne jego zrozumienie. Kiedy więc mówimy o przemoc domowej? Czym ona jest i jak ją rozumieć? Jakie mechanizmy sterują zachowaniem ludzi uwikłanych w przemoc w domu? Dlaczego to tak długo trwa? I w końcu – jakie podejmować działania aby zapobiegać stosowaniu przemocy w bliskich relacjach?

Pamiętać musimy, że :

- Przemoc domowa to wykorzystywanie siły i władzy do bicia i poniżania swoich bliskich
- Akt ślubu nie jest zgodą na maltretowanie
- Władza rodzicielska nie upoważnia do okrutnego karania i upokarzania
- Nic nie usprawiedliwia przemocy domowej

Przemoc domowa to :

1. działanie lub zaniechanie podjęte w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym
2. to działanie lub zaniechanie przebiega z wykorzystaniem istniejącej, lub stworzonej na potrzeby sytuacji, przewagi sił lub władzy
3. godzi ono w dobra i prawa osobiste, a w szczególności w życie i zdrowie fizyczne i psychiczne, i uniemożliwia samoobronę
4. powoduje szkody i cierpienie

Na przemoc w rodzinie może patrzeć z czterech różnych perspektyw :

1. Z punktu widzenia prawa – przemoc to przestępstwo, które określone jest w przepisach prawa i odpowiednio karane
2. Z punktu widzenia moralnego – ta perspektywa wskazuje, że dokonywanie przemocy jest krzywdzeniem słabszego i w związku z tym jest złem moralnym. Sprawca powinien podlegać sankcjom swego sumienia i potępieniu ze strony ludzi.
3. Z perspektywy psychologicznej – która zwraca uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, wskazuje na mechanizmy sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji pomiędzy sprawcą i ofiarą
4. Z perspektywy społecznej – wówczas widać czynniki zawarte w obyczajach i postawach, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać; z tej perspektywy widać też siły, które mogą angażować się w walkę na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej

Przemoc ma różne aspekty :

- jest procesem – pojawia się w życiu człowieka w wyniku splotu różnych okoliczności, ma tendencję do powtarzania się i eskalacji; pojawiają się coraz to nowe instrumenty przemocy i po pewnym czasie nie można jej już przerwać bez interwencji z zewnątrz
- przemoc odbywa się na biegunach continuum – z jednej strony jest zapotrzebowanie na dominację a z drugiej jest uległość. „Głód” na dominację wzrasta pogłębiając uległość. Im więcej dominacji ma sprawca tym ma więcej siły a tym samym mniej sił ma ofiara, która stopniowo traci umiejętność wyjścia z sytuacji. **Każdy bierny świadek przemocy dostarcza sił sprawcy a odbiera je ofiarom** (potwierdza sytuację)
- przemoc jest zawsze intencjonalna, co oznacza, że zawsze można się od niej powstrzymać, choć nie musi oznaczać, że zawsze podejmowana jest z premedytacją
- **za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca, bez względu na to, co zrobiła ofiara** – nic nie usprawiedliwia jego zachowania. Człowiek, który „jest górą” ponosi szczególny rodzaj odpowiedzialności – jest odpowiedzialny za rezygnację z własnych, krzywdzących innych, postanowień

Najczęściej mamy do czynienia z dwoma rodzajami przemocy. Są to :

1. **przemoc „gorąca”** – u jej podstaw leży furia czyli wybuch skumulowanych uczuć złości lub wściekłości rodzących się najczęściej z poczucia niemocy i frustracji; te uczucia przełamują wszelkie hamulce. Furia rozładowuje się poprzez bezpośrednie ataki fizyczne, niszczące działania, dręczenie psychiczne. Furii towarzyszy pragnienie zadania bólu i cierpienia, spowodowanie jakichś szkód. Na ten rodzaj przemoc reagujemy najczęściej, opisywana jest w prasie, komentowana przez inne media.
2. **przemoc „chłodna”** - mamy z nią do czynienia tam, gdzie dominuje autorytarny model wychowania, niszczonej jest psychika dziecka lub partnera pod szczytnym hasłem dążenia do wzniosłych celów. Ta przemoc jest mniej spektakularna, dokonywana w „białych rękawiczkach”, realizowana przez inwazję na cudze terytorium psychologiczne, gwałcenie praw i dóbr innych osób. Jej skutki dla ofiar wcale nie są mniejsze choć są mniej widoczne – brak bowiem śladów na ciele, nie ma połamanych przedmiotów itp. Ten rodzaj przemocy rzadziej znajduje odzwierciedlenia na łamach prasy, w radiu i telewizji. Warto jednak

pamiętać, że istnieje, a ludziom doświadczającym tego rodzaju przemocy trudniej się skarżyć, trudniej udowodnić jej niszczące działanie.

Jednym ze szczególnie ważnych źródeł stosowania przemocy jest skrywane i bardzo dotkliwe poczucie niemocy, impotencji fizycznej bądź psychicznej sprawcy, które to uczucia sprawca rozpaczliwie stara się zagłuszyć lub je zanegować poprzez akty przemocy. To poczucie niemocy i impotencji to wynik jego osobistych, tragicznych doświadczeń bycia obiektem agresji, przemocy i zaniedbania. Odnajduje namiastkę mocy w aktach przemocy wobec bliskich. Czuje się mocny wtedy, gdy znajdzie kogoś, kto staje się słabszy niż on sam. Można powiedzieć, że pozbawiając swoją ofiarę mocy nie musi konfrontować się ze swoim brakiem mocy. Poczucie niemocy najczęściej tworzy się w rodzinie, która jest terytorium doświadczania przemocy. Wiele wybranych i stosowanych przez rodziców metod wychowawczych zawiera bardzo istotny element przemocy, to znaczy ingerencji lub naruszania praw osobistych dzieci i innych członków rodziny. W dominującym modelu obcowania rodziców z dziećmi zawarty jest znaczący element przemocy – przekonanie, że z faktu pełnienia roli bądź zajmowania określonej pozycji, wynika upoważnienie do inwazji na terytorium drugiej osoby, do dyktowania bądź ograniczania jej praw.

Często zastanawiamy się dlaczego ONA (ofiara) znosi tak długo cierpienia i krzywdy wyrządzone jej przez sprawcę? Dlaczego raz prosi o pomoc a za chwilę wycofuje swoje oskarżenia? Dlaczego trwa w niszczącej sytuacji narażając siebie i dzieci na jej destrukcyjne działanie? Niejednokrotnie czujemy do niej złość za Jej beczynność i uległość – nie rozumiemy bowiem natury sił, które wymuszają taki a nie inny rodzaj reakcji. Nie widzimy, że ONA, podobnie jak sprawca, ma długi trening w podporządkowywaniu się i bierności. Najczęściej już jako dziecko uczyła się, że nie jest na tyle ważna dla agresywnego ojca lub bezradnej matki by podjęli oni działania mogące zakończyć życie w skrajnym napięciu i poczucia unieważnienia. Rośnie więc z przekonaniem, że nie może być nawet dla siebie samej, obiektem miłości i troski. Jak więc bronić takiego obiektu? W głębi jej osobowości brzmi głos z przeszłości – miłość łączy się z cierpieniem (przecież rodzice zapewniali o swojej miłości, dawali jej namiastkę a jednocześnie znęcali się na różne sposoby). Kiedy wchodzi w związek, wnosi swoją gotowość do uległości, ma nadzieję, że pokorą doprowadzi do spokoju... próbuje różnych sposobów a w międzyczasie rośnie jej przekonanie, że nic tej sytuacji nie może zmienić.

Istotne znaczenie ma tutaj tworząca się postawa tak zwanej wyuczonej bezradności. **Wyuczona bezradność to taki stan, który rodzi się w wyniku stałych porażek w próbach uniknięcia cierpienia – jest to spostrzegane jako brak możliwości wpływu na bieg wydarzeń (cokolwiek robię to i tak nie zmienia sytuacji).** To bezradność prowadzi do stałego uczucia smutku, do apatii i zaprzestania prób wyjścia z sytuacji. Ofiara przemocy swoje porażki spostrzega jako wynik jej wewnętrznych cech („jestem do niczego”, „to mi się nigdy nie udaje” itp.). Wyuczona bezradność może być przyczyną pozornie niezrozumiałych zachowań np. tego, że nie jest wykorzystywana możliwość zmiany sytuacji i przerwania cierpienia. Kobieta nie odchodzi od mężczyzny, który się nad nią znęca, nie przyjmuje ofiarowanej pomocy, nie broni dzieci. Takie zachowanie otoczenie spostrzega jako swobodny wybór ofiary przemocy – myślimy, że widocznie chce być bita, że się przyzwyczaiła, może to lubi... taka postawa otoczenia jeszcze bardziej pogłębia jej bezradność.

A prawda jest taka, że kobieta doświadczająca przemocy podejmowała wiele prób mających rozwiązać problem. Korzystała jednak ze strategii, które nie mogły tego rozwiązania zapewnić. Znamy

minimum siedem strategii, którymi często posługują się kobiety, aby powstrzymać partnera od stosowania przemocy. Są to :

1. próby rozmowy na temat dalszego bicia
2. wydobywanie obietnic nie podejmowania przemocy
3. straszenie (rozwozem, Policją, wyprawdzką)
4. chowanie się lub uciekanie w trakcie bicia
5. używanie na ile to możliwe, pasywnej obrony w celu ochrony przed poważnymi obrażeniami
6. unikanie męża w okresach dużego prawdopodobieństwa wystąpienia ataku
7. odpieranie ataków przemocy

Pozostawanie w sytuacji przemocy ma też często związek z tym, że w początkowym okresie jej występowania osoba doświadczająca przemocy spotkała się z niewłaściwymi reakcjami otoczenia – matki, koleżanki, księdza, sąsiadów, instytucji itd. Zdarza się, że na pierwsze skargi dotyczące stosunku partnera do niej lub do dzieci, usłyszała od kogoś : „mężczyźni tacy już są”, „mężowi trzeba wiele wybaczyć”, „cierpienie uszlachetnia”, „jak sobie pościelisz tak się wyśpisz”, „dzieci muszą mieć ojca”, „co Bóg złączył to człowiek niech nie rozłącza”, „wyszumi się i przestanie”... taka reakcja zatrzasuje drzwi, dodatkowo zwraca uwagę ofiary na to, że „taki jej los i musi nauczyć się z tym żyć”. Bicie kobiety odczuwają, że nikt nie może im pomóc ani ochronić przed przemocą. Myślą, że ich mąż jest poza prawem.

Ocena społeczna jest ważnym elementem nacisku, obawa przed wykluczeniem z jakiejś społeczności - silną zaporą przed podjęciem działań. Do tego dochodzi brak realnych środków do dalszego życia – trudność w zdobyciu lokalu, bieda, bezrobocie itp. A uwzględnić musimy jeszcze jeden ważny aspekt przemocy domowej; aspekt odpowiedzialny za powstrzymywanie działań mogących wyzwalać ofiarę. Mowa tutaj o mechanizmie tzw. błędnego koła przemocy. To błędne koło zbudowane jest na powtarzalności i cykliczności faz przemocy domowej.

Przemoc domowa przebiega w trzech fazach (cyklach) :

- **Faza narastania napięcia** – w tej fazie partner jest stale napięty i poirytowany. Prowokuje kłótnie, prezentuje zły humor, staje się niebezpieczny, narasta jego agresywność. Ofiara stara się opanować sytuację i oddalić zagrożenie.
- **Faza gwałtownej przemocy** – eksplozja gniewu i agresji; skutki użytej przemocy często są bardzo niebezpieczne dla zdrowia i życia, strach, przerażenie i szok ofiary ogromne; nic nie usprawiedliwia przemocy. W tej fazie ofiara decyduje się na podejmowanie działań obronnych – szuka pomocy, wzywa Policję, wnosi sprawy do Sądu... widzi straty wynikające z życia w przemocy
- **Faza miodowego miesiąca** – faza odpowiedzialna za trwanie w związku, wycofanie skargi, wzrost nadziei a co za tym idzie i bezradności ofiary. Sprawca przemocy wyładował złość, widzi, że posunął się za daleko, boi się konsekwencji więc przeprosza, wyraża skruchę, obiecuje, że to „ostatni raz”. Gdy uzyskuje wybaczenie wszystko zaczyna się od nowa. Oczekiwanie na wybaczenie spowodowało wzrost napięcia i złości.... Kwestią czasu jest więc kolejny wybuch...

Pierwszy akt przemocy otwiera drogę do budowania dominacji, zwykle nie uruchamia samoobrony kobiety – głównie dlatego, że sprawca po wybuchu przeprosza, jest pełen

skruchy i poczucia winy, obiecuje „poprawę”, odkupuje wykroczenie. Jednocześnie kwestionuje swoją odpowiedzialność umieszczając ją w ofierze; wskazuje jej, co powinna zrobić aby ich życie było szczęśliwe. Buduje pułapkę ; ONA przez chwilę wierzy w swoje możliwości, wierzy, że może zapobiec następnym aktom przemocy, stara się swoim zachowaniem odwrócić bieg wydarzeń. Nie ma jednak wpływu na jego zachowanie – płacz, prośby, straszenie, uciezki... nic nie przynosi zmiany. Jeśli nie można wycofać się z sytuacji przemocy wówczas trzeba się „jakoś” zaadoptować. Aby „nie zwariować” trzeba uczynić coś, żeby sytuacja ta nie wydawała się taka okrutna i drastyczna. Czasami trzeba przyjąć, że nie ma się żadnych praw; tak długo bowiem, jak długo trwa wiara, że ma się jakieś prawa, cierpienie z powodu ich naruszania jest wielkie. Kiedy zakwestionowane zostaną osobiste prawa – złagodzeniu ulega cierpienie; staje się to poprzez przyznanie, że przemoc to jedyny słuszny sposób traktowania takiej osoby jak ja. Wiele ofiar przemocy zwraca się przeciwko sobie aby przystosować się do życia w przemocy. W ich strukturze psychicznej, w ich tożsamości, na stałe zakorzenia się prześladowająca część ich własnej osoby.

Mechanizm ten odpowiedzialny jest też za to, że dzieci doświadczające okrucieństwa czy zaniedbania ze strony rodziców, dość szybko zwracają się przeciwko swojemu życiu. Jeśli przez pierwsze lata życia na różne sposoby otrzymywały informację, że nie są ważne dla swoich rodziców, że nie są warte tego, żeby rodzic poradził sobie ze swoimi agresywnymi impulsami, żeby przestał pić lub przestał zaniedbywać swoje dziecko, to na całe życie przyswajają sobie ten przekaz stanowiący drogowskaz, jak należy traktować siebie samego. Z tego powodu są w stanie w przyszłości zwracać się przeciwko sobie i swojemu życiu poprzez podejmowanie różnych niszczących zachowań – piją alkohol, zażywają narkotyki, palą papierosy, zbyt wcześnie inicjują życie seksualne, głodzą się lub mają napady obżarstwa, podejmują próby samobójcze itp. Nie są w stanie kochać siebie i traktować siebie jak kogoś, kto wart jest ochrony, troski i miłości. Często stosują przemoc wobec swoich partnerów i dzieci, niszcząc w ten sposób szansę na doświadczenie lepszego traktowania.

W przemocy domowej jednym z najbardziej znaczących faktów jest przeplatanie się ról ofiara – sprawca – świadek. Często zaczyna się od tego, że dziecko patrzy na działania przemocowe jednego rodzica wobec drugiego. Patrzy i uczy się, że przemoc jest dopuszczalnym sposobem bycia w relacji. Zbyt często zdarza się, że mężczyzna, który doświadczał w dzieciństwie przemocy ze strony ojca, czyni w dorosłym życiu taką samą przemoc wobec swojej partnerki i swoich dzieci. Złość, którą przeżywał wobec rodziców, a której nie miał szansy im okazać, znajduje ujście wobec słabszych od niego – najpierw wobec kolegów, rodzeństwa, później wobec żony, dzieci, starzejących się rodziców. To wskazuje nam, jak duże znaczenie ma podejmowanie skutecznych działań celem przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Od dawna rozumiemy, że źródłem przemocy w rodzinie nie są zaburzenia psychiczne, że alkohol nie jest przyczyną stosowania przemocy; mogą one ułatwiać wystąpienie przemocy ale nie są jej bezpośrednią przyczyną. Alkohol jest raczej usprawiedliwieniem dla stosowania przemocy. Przemoc w rodzinie nie może być wyjaśniona za pomocą pojedynczego czynnika, jest bowiem zjawiskiem wieloaspektowym, wynikiem skomplikowanych interakcji, jakie zachodzą pomiędzy członkami rodziny pod wpływem uwarunkowań środowiskowych i społecznych. Ma swoje korzenie w

indywidualnym rozwoju sprawcy i ofiary przemocy. Wiemy, że źródła przemocy domowej tkwią w całym kontekście życia człowieka. Na ten kontekst składają się :

- Przekonania i wartości kulturowe dotyczące rodziny, kobiety, mężczyzny i dziecka; obowiązujące koncepcje na temat władzy i posłuszeństwa; postawy wobec używania siły w celu rozwiązywania konfliktów oraz sposób rozumienia ról, praw i odpowiedzialności w rodzinie.
- Instytucjonalne uprawomocnienie przemocy np. w szkole, w wojsku; wzorce agresywnego zachowania; niedostateczne wsparcie instytucjonalne dla ofiar przemocy; brak adekwatnych przepisów prawnych lub właściwego ich zastosowania; bezkarność sprawców
- Życie rodzinne czyli : osobista historia przemocy w rodzinie pochodzenia; uczenie się rozwiązywania konfliktów przy pomocy siły; autorytaryzm w stosunkach rodzinnych; niska samoocena; izolacja społeczna rodziny
- Poziom indywidualny obejmujący podstawy identyfikacji mężczyzny i kobiety – podstawę tę kształtują oczekiwania i tradycje społeczne – w przypadku mężczyzny oczekujemy, że „nie będzie babą”, że „nie da sobą rządzić”, że będzie miał wpływ i osiągnięcia; że jego życie emocjonalne będzie pod kontrolą a tak naprawdę – zostanie zablokowane; kobietom w procesie socjalizacji przypisujemy rolę podrzędna i służalczą wyrażającą się w różnych wobec niej oczekiwaniach. Kobieta ma dobry trening w byciu zależną, w bierności i spostrzeganiu sytuacji w perspektywie interesów innych ludzi.

Te uwarunkowania tworzą znaczącą podwalinę pod budowanie relacji opartej na nierównowadze sił. Wskazują też drogę, którą musimy przejść, aby zapobiegać przemocy; wskazuje, co musimy uwzględnić w tworzeniu programów, których realizacja będzie w długofalowym procesie służyła zmniejszeniu ilości przemocy domowej.

Do przemocy wobec bliskiej osoby popychają sprawcę :

- Nawyki brutalnego komunikowania się
- Przekonania dotyczące kobiet i deprecjonujące je
- Gniew, złość, irytacja i niski stopień kontroli emocji
- Poczucie niepełnowartościowości, słabości (napędzające złość)
- Impulsywność

Większość sprawców przemocy widzi swoje ofiary w zniekształcony sposób i oczekuje od nich zaspokojenia różnorodnych potrzeb – w tym spełnienia funkcji macierzyńskich, ojcowskich i małżeńskich. Regularnie zrzucają na innych swój gniew i obarczają ich odpowiedzialnością za swoje gwałtowne zachowania. Rzadko akceptują swoją odpowiedzialność za własne agresywne zachowania choć mogą przeproszać za spowodowane szkody, obrażenia i cierpienie. Nie mogą współodczuwać z ofiarą, nie rozumieją jej uczuć, nie potrafią zobaczyć sytuacji z jej punktu widzenia. Sprawcy nie są empatyczni i domagają się od innych zrozumienia dla swojego gwałtownego zachowania. Przekonaniem sprawcy przemocy jest :”mam prawo do wszystkiego”.

Sprawca przemocy posługuje się wieloma sposobami zniewalania swojej ofiary. Zanim dojdzie do aktów drastycznej przemocy dzieją się różne rzeczy powodujące stopniowy spadek sił ofiary. Sprawca bowiem :

- **stosuje werbalną przemoc** – ma ona na celu osłabienie u ofiary wiary we własne możliwości, sprawowanie władzy nad jej zachowaniem, umacnianie swojej pozycji
- **stosuje przemoc emocjonalną** – która przybierać może postać ataków słownych, zmuszania ofiary do czynności, które są dla niej upokarzające, zmuszanie do popełniania czynów niezgodnych z jej zasadami moralnymi lub przekonaniem (np. do kłamstwa, kradzieży)
- **izoluje swoją ofiarę** –sprzeciwia się utrzymywaniu kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, znajomymi. Może to przybierać formę zazdrości o osoby płci przeciwnej lub znieważania i umniejszania wartości innych, ważnych dla niej ludzi. Ofiara zrywa wszelkie kontakty towarzyskie by uniknąć gniewu i wybuchów agresji partnera; wierzą, że jeśli podporządkują się jego woli to wróci miłość i spokój; wierzą, że powoływanie się przez sprawcę na zazdrość to dowód jego miłości a nie sposób sprawowania władzy nad nią. Sprawca decyduje o kształcie rzeczywistości ofiary
- **wykorzystuje dzieci** – grozi ofierze, że odbierze jej dzieci jeśli nie będzie się zachowywała tak, jak on chce. Może straszyć dzieci, każe im się przyglądać, jak znęca się nad matką, każe im ją szpiegować itp.
- **korzysta z „męskich przywilejów”** – podkreśla, że to kobieta powinna ustępować mężowi (wykorzystuje stereotypy dotyczące roli męskiej i kobiecej)
- **stosuje przemoc ekonomiczną** – ofiara nie ma dostępu do pieniędzy, często nawet wtedy, gdy pracuje. Sprawca przejmuje kontrolę nad wydatkami, wydziela drobne kwoty, wymaga, aby pytała co może kupić, kwestionuje zasadność wydatków itp.
- **ucieka się do przemocy seksualnej** – wymusza współżycie za pomocą gróźb i gwałtu; zmusza kobietę do współżycia z innymi lub do patrzenia, jak on współżyje z innymi kobietami
- **stosuje przemoc wobec dzieci**
- **straszy, że odbierze jej wszystko, co ona posiada** – choćby atmosfera w domu była nie wiem, jak zła to perspektywa opuszczenia wszystkiego wydaje się jeszcze gorsza
- **w końcu stosuje przemoc fizyczną** – może ona być nagła i niespodziewana ale może też być stosowana systematycznie, bezlitośnie, w sposób ciągły
- **zastrasza bądź grozi użyciem przemocy** – po pierwszym akcie przemocy fizycznej straszenie jej ponownym użyciem wzbudza lęk i poczucie zagrożenia

Przemoc utrwalana jest przez :

- bezkarność jakiej doświadczają sprawcy
- obojętność otoczenia wynikającą często z przekonań
- wsparcie jakie otrzymują (litość, usprawiedliwianie przemocy, brak reakcji otoczenia)
- to, co dzieje się z ofiarą (jej rezygnacja z praw, reakcja na fazę „miodowego miesiąca”)

Ofiary przemocy w rodzinie na drodze do uwolnienia się i zmiany swojej sytuacji napotykają następujące bariery :

1. społeczne – przybierające formę rozmaitych nacisków stosowanych przez rodzinę, znajomych, środowisko pracy. Niejednokrotnie całe otoczenie poprzez swoje sądy i opinie dodatkowo zniewala ofiary przemocy, nieświadomie pomagając sprawcy. Mogą one przybierać formę znanych mitów i hasel, typu : „ miejsce kobiety jest przy mężu”, „daj mu jeszcze jedną szansę”

2. finansowe – bardzo często maltretowane kobiety nie mają możliwości rozporządzania swoim majątkiem i dochodami – nie pracują zawodowo albo ich prześladowcy zabierają im zarobki. W ten sposób całkowicie pozbawiają swoje ofiary niezależności ekonomicznej

3. dzieci – kierując się swoiście pojmowanym dobrem dzieci, bardzo często kobiety pozostają przy bijących je mężczyznach. Dzieci nierzadko obwiniają swe matki za awantury urządzone przez ojców. W percepcji dzieci wygląda to bowiem tak, że to matka swym postępowaniem wzbudziła agresję ojca.

4. brak wyspecjalizowanych placówek, instytucji i służb społecznych zajmujących się pomaganiem ofiarom przemocy w rodzinie. Kobietom doświadczającym przemocy niewiele mamy do zaoferowania, napotyka się na niemożność znalezienia lokalu mieszkalnego, nie mają szansy na pomoc w znalezieniu pracy, wsparcie materialne jest bardzo słabe lub żadne. Nawet jeśli podejmą działania wyzwalające to często realna sytuacja zmusza je do wejścia ponownie do klatki, w której czeka na nie sprawca i dalsza przemoc.

PRAWO A ZJAWISKO PRZEMOCY DOMOWEJ.

Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu Karnego.

PRAWO ŚCIGA SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW PRZECIWKO OSOBOM BLISKIM ZA:

- znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny - art. 207 k.k.,- podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat (ścigane z urzędu).

- pozbawienie człowieka wolności – art. 189 k.k.,
- groźenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona – art. 190 k.k. (ścigane na wniosek pokrzywdzonego),

- stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej, w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania, lub znoszenia określonego stanu – art. 191 k.k. §1 - Kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia - podlega karze pozbawienia wolności do lat 3 (ścigane z urzędu).

- doprowadzenie innej osoby do obcowania płciowego przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem (zgwałcenie) oraz doprowadzenie w ten sam sposób innej osoby do poddania się innej czynności seksualnej lub wykonania takiej czynności - art. 197 k.k. §1 - Kto przemocą lub groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10 (ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego).

/UWAGA! Przestępstwo to popełnia również mąż, gwałcąc własną żonę!/,

- powodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci: pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia bądź innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej lub znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała – art. 156 k.k.,

- powodowanie naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia na okres dłuższy niż 7 dni, w wyniku którego pokrzywdzonym jest osoba najbliższa (ścigane na wniosek pokrzywdzonego), jeżeli naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia nie trwał dłużej niż 7 dni (ściganie przestępstwa odbywa się z oskarżenia prywatnego)– art.157 k.k.,
- uporczywe uchylanie się od wykonania ciążącego z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to narażanie jej na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego) – art. 209 k.k. (ścigane na wniosek pokrzywdzonego, organu opieki społecznej lub innego właściwego organu),
- kradzież lub kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej – art. 278 k.k. i art. 279 k.k. (ścigane na wniosek pokrzywdzonego),
- niszczenie, uszkodzanie cudzej rzeczy lub czynienie jej niezdatną do użytku – art. 288 k.k. (ścigane na wniosek pokrzywdzonego),
- porzucenie wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny – art. 210 k.k.,
- uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego poniżej lat 15 albo osoby nieporadnej ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru – art. 211 k.k.,
- obcowanie płciowe z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszczenie się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadzenie jej do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania – art. 200 k.k.,
- rozpijanie małoletniego, dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie, lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju – art. 208 k.k.

-
- *ściganie z urzędu polega na tym, że prokurator i policja prowadzą postępowanie niezależnie od woli i zgody osoby pokrzywdzonej. Wycofanie skargi lub odmowa zeznań nie jest podstawą do umorzenia postępowania, jeśli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniono przestępstwo.*
 - *ściganie na wniosek polega na tym, że bez wniosku osoby pokrzywdzonej postępowanie w danej sprawie nie może być wszczęte.*

WSTĘPNA DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W GMINIE IŁAWA

Badanie zjawiska przemocy domowej obarczone jest dużym błędem ze względu na społeczne ograniczenia w ujawnianiu tego rodzaju problemów. Ofiary przemocy nie zawsze chcą zdradzać sprawy, które uznają za wstydlive, uważają, że „nie należy publicznie prać brudów”, stereotypy na temat przemocy w rodzinie niezwykle utrudniają rzetelne rozpoznanie skali zjawiska. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie na poziomie ogólnopolskim została przedstawiona w Wynikach badań TNS OBOP przeprowadzonych w 2007 r. dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej - „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie”. Celem badania było rozpoznanie zjawiska przemocy w rodzinie – liczby ofiar i sprawców przemocy, ich charakterystykę, częstotliwość występowania przemocy, funkcjonujących stereotypów, postrzeganej społecznie skali zjawiska na

różnych poziomach (poziom kraju, województwa, miejscowości, najbliższej okolicy) oraz okoliczności towarzyszących przemocy w rodzinie na poziomie ogólnym, ale również z możliwością analizy na poziomie poszczególnych form przemocy (fizycznej, psychicznej, ekonomicznej czy seksualnej). Uzyskane w badaniu wyniki pozwoliły na oszacowanie liczby ofiar oraz sprawców przemocy, ich charakterystykę, zmierzenie częstotliwości występowania przemocy oraz oszacowanie okresu, kiedy podobna sytuacja miała miejsce ostatnio. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono:

- wciąż pokutuje w społeczeństwie przekonanie, że ofiary przemocy akceptują swoją sytuację (49%), co może wpływać na obojętność wobec przypadków przemocy w rodzinie obserwowanych w otoczeniu,
- częste jest zrzucanie na ofiary odpowiedzialności za doświadczaną przemoc – co czwarty respondent sądzi, że sprawca zaprzestanie przemocy, gdy nie będzie prowokowany (24%),
- tyle samo osób uważa, że strach przed poruszeniem pewnych problemów w rozmowie z mężem jest problemem żony, (24%) co również przyczyniać się może do zrzucania na ofiary odpowiedzialności za doświadczaną przemoc,
- wciąż znaczna część społeczeństwa uważa za normalne podczas kłótni w rodzinie: obrażanie i wyzwiska (24%) oraz szarpanie i popychanie (18%). Powodem do niepokoju mogą być dopiero siniaki i rany na ciele ofiary (16%), a więc przemoc kojarzy się przede wszystkim z przemocą fizyczną,
- dość niska jest świadomość tego, jak może przejawiać się przemoc ekonomiczna – co trzeci Polak (34%) wydzielenie pieniędzy i kontrolowanie wydatków współmałżonka uważa za przejaw gospodarności,
- znaczny odsetek, bo prawie dwie trzecie (64%) Polaków zna w swoim otoczeniu, sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszeli lub wiedzą, że dochodzi w nich do różnych form przemocy,
- wśród znanych sobie rodzin, najczęściej badani dostrzegają występowanie przemocy psychicznej (52% respondentów stwierdziło, że znają takie rodziny, w których dochodzi do przemocy psychicznej oraz 44% przemocy fizycznej),
- przypadki przemocy ekonomicznej (26%) oraz w szczególności seksualnej (9%) znane są mniejszej liczbie ankietowanych, być może dlatego, że są one łatwiejsze do ukrycia, być może rzeczywiście występują rzadziej; nie wykluczone też, że ma to związek z wiedzą na temat tych form przemocy i brakiem umiejętności identyfikowania symptomów świadczących o przemocy ekonomicznej i seksualnej,
- kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy od członka rodziny doświadczył więcej niż co trzeci Polak (36%),
- ponad dwie piąte (42%) Polaków zamieszkuje lub zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do przemocy (byli ofiarą przemocy, jej sprawcą lub świadkiem stosowania jej wobec innego członka rodziny),
- do bycia ofiarami przemocy najczęściej przyznają się kobiety (39%), a wśród mieszkańców miast powyżej 500 tys. (42%),
- przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem występującym stosunkowo często, 14% respondentów żyje w gospodarstwie, w którym ofiarą przemocy było dziecko,
- dzieci najczęściej padały ofiarą przemocy psychicznej (10% badanych deklaroowało, że w zamieszkiwanym gospodarstwie domowym ofiara przemocy emocjonalnej była osoba małoletnia) i fizycznej (7%), rzadziej ekonomicznej (3%) i seksualnej (mniej niż 1%),
- spożywanie alkoholu ma duży wpływ na występowanie przemocy w rodzinach. 46% ofiar – niezależnie od rodzaju przemocy – stwierdziło, że przynajmniej raz sprawca był w momencie zdarzenia pod wpływem alkoholu,
- poziom korzystania z pomocy różnych instytucji i organizacji rodzin dotkniętych przemocą jest bardzo niewielki – korzystała z niej jedynie co piąta rodzina (21%),

- uzyskiwana pomoc najczęściej ograniczała się do interwencji policji, ewentualnie sądu lub kuratora. Bardzo rzadko rodziny dotknięte przemocą korzystały z pomocy terapeutycznej, leczenia odwykowego, „Niebieskiej Karty” itp .
- przemoc uważana jest za problem co prawda częsty, ale dotyczący innych – nie zdarzający się w najbliższym otoczeniu,

. Z Innych badań CBOS z 2009 roku – „Przemoc i konflikty w domu” wynika, że:

- Ogółem 23% dorosłych Polaków deklaruje, że padło ofiarą przemocy. Co dziesiąty (10%) doświadczył agresji na ulicy, ale nie w pobliżu domu, natomiast co czternasty (7%) – w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania. W domu z aktami przemocy spotkało się 6% dorosłych. Co dwudziesty (5%) padł ofiarą przemocy w lokalu gastronomicznym – restauracji, kawiarni, na dyskotecę. Mniej liczne grupy doświadczyły agresji w pracy bądź w szkole, w środkach komunikacji lub w jakimś innym miejscu (po 3%). Mężczyźni znacznie częściej niż kobiety przyznają, że zdarzyło im się paść ofiarą agresji (odpowiednio: 28% i 18%).
- Jedna trzecia kobiet (33%) deklaruje, że zna przynajmniej jedną kobietę, która podczas konfliktów małżeńskich bywa bita przez męża. Połowa z nich (17% ogółu kobiet) zna przynajmniej kilka takich kobiet, a więc prawdopodobnie żyje w środowisku, w którym przemoc jest normą. W ciągu ostatnich czterech lat zmniejszył się odsetek kobiet znających bite kobiety (o 8 punktów).
- Większość dorosłych (68%) przyznaje, że w ich domach zdarzają się różnego rodzaju konflikty, sprzeczki lub awantury. W większości gospodarstw domowych, w których mają miejsce ujawnione konflikty, są one jedynie sporadyczne. Kilka razy w miesiącu lub częściej kłóci się 19% dorosłych. Najczęstszą przyczyną kłótni są sprawy finansowe – brak pieniędzy, spory co do tego, na co je wydać.
- Od jedenastu lat systematycznie zmniejsza się grupa rodziców przyznających, że czasem biją dzieci, wzrasta natomiast odsetek tych, którzy twierdzą, że ich dziecko nigdy nie dostało lania (z 43% w roku 1998 do 69% obecnie

Możemy zakładać, że w naszej gminie wielkość zjawiska przemocy w rodzinie jest na porównywalnym poziomie jak wynika z szacunków krajowych . Gmina Łława liczy 12653 mieszkańców /stan na 31.12.2011r./, zakładając, że 2/3 wszystkich osób to dorośli moglibyśmy przyjąć na podstawie szacunkowych badań ogólnopolskich z 2007 roku, że :

- kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy od członka rodziny doświadczyć mogło ponad 2500 naszych mieszkańców ,
- ponad 2900 osób zamieszkuje lub zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do przemocy (byli ofiarą przemocy, jej sprawcą lub świadkiem stosowania jej wobec innego członka rodziny),
- blisko 900 osób żyje w gospodarstwie, w którym ofiarą przemocy było dziecko,
- poziom korzystania z pomocy różnych instytucji i organizacji rodzin dotkniętych przemocą jest bardzo niewielki – korzysta z niej najwyżej co piąta rodzina,
- uzyskiwana pomoc najczęściej ograniczała się do interwencji policji i pomocy GOPS ale bardzo często z innego niż przemoc powodu,
- bardzo rzadko rodziny dotknięte przemocą korzystają z pomocy terapeutycznej, leczenia odwykowego, „Niebieskiej Karty” itp.

Badania z 2009 roku pozwalają szacować następujące wielkości dla naszej gminy:

- blisko 1100 kobiet prawdopodobnie zna przynajmniej jedną kobietę, która podczas konfliktów małżeńskich bywa bita przez męża,
- dwie piąte kobiet żyjących w złych warunkach materialnych zna przynajmniej jedną kobietę bitą przez męża.
- blisko 1500 dorosłych mogło być ofiarą przemocy / przemocy różnego rodzaju /
- większość dorosłych , ponad 5000 osób przyznaje, że w ich domach zdarzają się różnego rodzaju konflikty, sprzeczki lub awantury. W większości gospodarstw domowych, w których mają miejsce ujawnione konflikty, są one jedynie sporadyczne. Kilka razy w miesiącu lub częściej kłóci się 19% dorosłych, czyli około 1700 osób.

Rzeczywiste, już nie szacunkowe, liczby związane z przemocą w rodzinie ukazują dane z różnych instytucji działających w tym obszarze / Komenda Powiatowa Policji, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej , Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie, szkoły/ lecz wiemy, że te liczby pokazują tylko przysłowiowy „wierzchołek góry lodowej” .

Tabela 1. Liczba Niebieskich Kart w Gminie Iława / źródło GOPS Iława/

ROK	LICZBA NIEBIESKICH KART
2010	44
2011/ do końca XI/	30

Tabela 2. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w Gminie Iława / źródło KPP Iława/

ROK	OGÓŁEM – LICZBA OFIAR PRZEMOCY	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	MAŁOLETNI	
				Do 13 lat	Od 13 do 18 lat
2010	86	46	5	22	13

2011/ do XI/	72	31	5	26	10
---------------------	-----------	-----------	----------	-----------	-----------

Tabela 3. Liczba sprawców przemocy w Gminie Ława / źródło KPP Ława/

ROK	OGÓŁEM	MĘŻCZYŹNI	KOBIETY	NIELETNI
2010	44	44	0	0
2011 / do XI/	30	30	0	0

Tabela 4. Liczba sprawców przemocy pod wpływem alkoholu w Gminie Ława / źródło KPP Ława/

ROK	LICZBA SPRAWCÓW ZATRZYMANÝCH OGÓŁEM	LICZBA SPRAWCÓW POD WPŁYWEM ALKOHOLU
2010	16	18
2011 / do XI/	7	4

Tabela 5 . Liczba osób objętych pomocą GOPS ze względu na przemoc i inne problemy bezpośrednio korelujące z problemem przemocy w Gminie Ława / źródło GOPS Ława/

PROBLEM RODZINY	ROK 2011 / do X/	ROK 2010
PRZEMOC	6 rodzin – 26 osób w rodzinie	5 rodzin – 22 osoby
ALKOHOLIZM	58 rodzin – 160 osób	54 rodziny – 162 osoby
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH – RODZINA WIELODZIELNA	89 rodzin – 552 osoby	74 rodziny – 511 osób
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH – RODZINA NIEPEŁNA	66 rodzin – 210 osób	68 rodzin – 212 osób

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO	21 rodzin – 122 osoby	15 rodzin – 67 osób
---	---------------------------------------	-------------------------------------

Tabela 6. Liczba uczniów zagrożonych zachowaniami ryzykownymi w Gminie Łława – szkoły podstawowe / Źródło: informacje ze szkół i GOPS Łława/

PODSTAWOWE

**Szkoła: ŁAWICE, GAŁDOWO, FRANCISZKOWO, FREDNOWY, WIKIELEC,
LASECZNO, RUDZIENICE, GROMOTY, ZĄBROWO**

SZKOŁY PODSTAWOWE			
Rok: 2010/2011	Ogółem	w tym	
		dziewcząt	chłopców
1. Ilość uczniów:	1028	541	487
2. Ilość uczniów			
a) z rodzin niewydolnych wychowawczo	102	37	65
b) z rodzin z problemem alkoholowym	56	24	32
c) z rodzin z problemem przemocy	26	11	15
3. Ilość ujawnionych, wśród uczniów, przypadków:			
a) agresji fizycznej, słownej, wulgarnego zachowania	108	28	80
b) inne (np. szantażowanie, niszczenie mienia, kradzieże itp.)	13	5	8

Tabela 7. Liczba uczniów zagrożonych zachowaniami ryzykownymi w Gminie Łtawa – szkoły gimnazjalne / źródło: informacje Se szkół i GOPS Łtawa/

GIMNAZJA : ZĄBROWO, FRANCISZKOWO

SZKOŁY GIMNAZJALNE			
	Ogółem	w tym	
		dziewcząt	chłopców
1. Ilość uczniów:	384	172	212
2. Ilość uczniów z rodzin			
a) z rodzin niewydolnych wychowawczo	27	5	22
b) z rodzin z problemem alkoholowym	11	5	6
c) z rodzin z problemem przemocy	8	5	3
3. Ilość ujawnionych, wśród uczniów, przypadków:			
b) agresji fizycznej, słownej, wulgarnego zachowania	15	3	12
e) inne (np. szantażowanie, niszczenie mienia, kradzieże itp.)	5	0	5

ZADANIA SAMORZĄDU W ŚWIELE USTAWY – CELE PROGRAMU

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na samorząd lokalny zadania, których realizacja ma wpłynąć na poprawę sytuacji w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie. Preambuła Ustawy brzmi:

„ Uznając, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić

wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności, a także w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie stanowi się....”,

Art. 3.

1. Osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- 2) interwencji kryzysowej i wsparcia;
- 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;
- 4) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
- 6) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania

Art. 4.

Wobec osób stosujących przemoc w rodzinie stosuje się przewidziane w niniejszej ustawie środki mające na celu zapobieganie ich kontaktowaniu się z osobami pokrzywdzonymi oraz oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.

Te dwa artykuły określają jeden z dwóch głównych obszarów zadań stojących przed samorządem – zmniejszenie szkód związanych z przemocą już występującą, drugi ważny obszar to profilaktyka – działania zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy w przyszłości.

Zgodnie z Art. 6. Ustawy:

1. Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.2)) lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473, z późn. zm.3)), chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

2. Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zgodnie z zapisami ustawy i wytycznymi zawartymi w Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Celem Programu jest:

1. zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Ława;
2. zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy w Gminie Ława;
3. zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie w Gminie Ława.

Cele ogólne Programu będą realizowane przez:

- 1) systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- 2) podnoszenie wiedzy na temat przemocy i wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie;
- 3) podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie;
- 4) udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- 5) oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.

DZIAŁANIA W PROGRAMIE

Poprzez realizację wyżej wymienionych celów Programu zakłada się :

1. zmianę pojmowania przez społeczeństwo zjawiska przemocy w rodzinie;
2. promowanie wartości rodzinnych;
3. promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy.
4. zmniejszenie ilości przypadków przemocy w rodzinie;
5. zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy dla ofiar
6. zwiększenie skuteczności i dostępności działań korekcyjnych dla sprawców

Szerokie ujęcie zapobiegania przemocy w rodzinie wyznacza trzy podstawowe nurty działań kierowanych do różnych grup odbiorców:

- **Edukacja - działania uprzedzające:** diagnozujące, informacyjne, edukacyjne, kierowane do ogółu społeczeństwa,
- **Profilaktyka – działania profilaktyczne i szkoleniowe** skierowane do dzieci i młodzieży, szczególnie z grup ryzyka oraz do rodziców, nauczycieli, pedagogów, pracowników socjalnych i kuratorów, osób pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy
- **Interwencja i wsparcie - działania psychologiczne, terapeutyczne i opiekuńcze** skierowane do ofiar przemocy w rodzinie oraz **korekcyjno – edukacyjne** skierowane do sprawców przemocy w rodzinie;

Warunkiem realizacji działań i osiągnięcia założonych celów i rezultatów jest dobra współpraca wszystkich placówek i organizacji działających w obszarze szeroko rozumianej profilaktyki przemocy . Są to :

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ławie
 Zespół Interdyscyplinarnej Pomocy Rodzinie działający przy GOPS
 Sąd Rejonowy i Prokuratura Rejonowa w Ławie
 Komenda Powiatowa Policji w Ławie
 Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Ławie
 Szkoły Podstawowe i Gimnazjalne
 Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna
 Służba Zdrowia
 Zespół Placówek Szkolno – Wychowawczych w Ławie
 Organizacje pozarządowe

EDUKACJA

Działania:

1. Systematyczna edukacja w formie artykułów (prasa, strona internetowa oraz audycje radiowe) dotyczących szeroko pojętej profilaktyki przemocy w rodzinie
2. Szkolenia Rad Pedagogicznych n/t profilaktyki przemocy w rodzinie oraz cyberprzemocy, przemocy rówieśniczej i innych zjawisk związanych z przemocą
3. Działania edukacyjne w szkołach – realizacja zajęć psychoedukacyjnych w szkołach podstawowych :
4. Przygotowanie i rozpowszechnianie informacji n/t instytucji udzielających pomocy w problemach rodzinnych a zwłaszcza w problemach przemocy.
5. Przygotowanie i rozpowszechnianie informacji n/t zjawiska przemocy i profilaktyki problemów związanych z agresją i przemocą.
6. Udział w lokalnych i ogólnopolskich kampaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
7. Współpraca z Policją, Służbą Zdrowia, Szkołami, Ośrodkiem Kultury, SANEPIDEM i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie edukacji i budowania koalicji przeciwko przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

1. Liczba przygotowanych i rozpowszechnionych artykułów, informacji i materiałów .
2. Ilość kampanii lokalnych i ponadlokalnych z udziałem gminy.

PROFILAKTYKA

Działania:

1. Prowadzenie dyżurów psychologa dla osób z problemami rodzinnymi - nadużywanie alkoholu, kryzysy małżeński , problemy wychowawcze.
2. Pomoc prawna, psychologiczna i wychowawcza dla dzieci i rodziców udzielana w szkołach , Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej oraz Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.
3. Działania profilaktyczne w szkołach podstawowych i gimnazjach.
4. Prowadzenie zajęć profilaktyczno - wychowawczych w świetlicach środowiskowych.
5. Organizacja szkoleń dla przedstawicieli instytucji / szkoły, GOPS, kuratorzy społeczni/

6. Bieżąca współpraca w zakresie profilaktyki przemocy ze służbami i instytucjami (m.in. KPP, GOPS, Szkoły, PCPR, PPP, Biuro Porad Prawnych i Obywatelskich , organizacje pozarządowe i inne)

Wskaźniki:

1. Liczba współpracujących z gminą specjalistów w zakresie pomocy psychologicznej, wychowawczej i prawnej.
2. Liczba porad, ilość osób korzystających z porad.
3. Rodzaj i ilość działań profilaktycznych w szkołach.
4. Ilość świetlic środowiskowych i działań w świetlicach z zakresu profilaktyki przemocy.
5. Ilość szkoleń ,liczba uczestników szkoleń .
6. Ilość spotkań instytucji współpracujących w zakresie profilaktyki przemocy.

INTERWENCJA I WSPARCIE

Działania:

1. Działania Interdyscyplinarnego Zespołu d/s Przemocy przy GOPS w Łławie

Zespół ma za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią. Zespół interdyscyplinarny realizuje następujące zadania:

I . Realizacja działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

II . Pomoc osobom, rodzinom, grupom problemowym i środowiskom dysfunkcyjnym w przewycięzeniu ich problemów poprzez następujące działania:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań pomocowych w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji w rodzinach w których wystąpił problem przemocy,
- współdziałanie z innymi podmiotami przy rozwiązywaniu problemu
- i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do zadań zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele instytucji, które pracują w obszarze przemocy domowej.

2. Prowadzenie konsultacji dla osób i rodzin, w których występują problemy przemocy.
 - rozpoznawanie zjawiska przemocy domowej
 - udzielanie wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy
 - inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy w rodzinie;
 - pomoc - poradnictwo, terapia w sytuacji kryzysu w rodzinie
 - pomoc prawna w sytuacji problemów rodzinnych w związku z nadużywaniem substancji psychoaktywnych
 - prowadzenie Telefonu Zaufania w sprawach związanych z przemocą
 - motywowanie sprawców przemocy do korzystania z pomocy psychologicznej
3. Prowadzenie grup terapeutycznych i edukacyjnych
 - grupa dla ofiar przemocy
 - prowadzenie zajęć korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy / przy współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie/
 - prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci w świetlicach środowiskowych
4. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:
 - prace grupy roboczej w Zespole Interdyscyplinarnym d/s Przeciwdziałania Przemocy
 - prowadzenie procedury Niebieskiej Karty
5. Poradnictwo i terapia indywidualna dla dzieci i młodzieży w związku z problemem przemocy w rodzinie.
6. Współpraca z Sądem, Prokuraturą, Policją, Służbą Zdrowia, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodkiem Psychoedukacji w Ławie oraz z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

1. Ilość osób objętych pomocą Zespołu.
2. Liczba Niebieskich Kart
3. Liczba porad, ilość osób korzystających z pomocy psychologicznej i prawnej.
4. Ilość osób pokrzywdzonych uczestniczących w działaniach grupowych.
5. Ilość sprawców objętych działaniami korekcyjno – edukacyjnymi
6. Ilość dzieci uczestniczących w zajęciach świetlicowych.

FINANSOWANIE I MONITORING PROGRAMU

Źródłem finansowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Ława w roku 2012 są:

1. Środki własne gminy:

- a) będące w budżecie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ławie na realizację zadań przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- b) pochodzące z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

W czasie realizacji programu zakłada się możliwość pozyskiwania środków finansowych na jego kontynuowanie ze źródeł zewnętrznych, w tym z opracowanych projektów dofinansowywanych ze środków europejskich.

Działania zawarte w Programie realizowane są przez wszystkie wcześniej wymienione instytucje. Koordynacją programu zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który będzie także monitorował realizację programu i przygotowuje sprawozdanie z realizacji i ewaluację w oparciu o informacje z instytucji.

Przygotował: Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.